

MADS JØRGEN MØLLER TIL KRUMSTRUP OG „STORE METTE“

Et Sagn, berigtiget i Historiens Lys.

Af *V. Woll*.

I Svendborg Amts historiske Aarsskrift for 1911 findes en Artikel „Blade af Hovbøndernes Historie“, hvori bl. a. omtales Bondeplageren Mads Jørgen Møller, der ejede Krumstrup i Ryslinge Sogn fra 1782, da hans Fader, Krigsraad Morten Møller, overdrog ham Ejendommen. Her omtales ogsaa (S. 181—186) hans Forhold til „Store Mette“ og Sagnet om hendes Ægteskab m. m.

Som oftest er der i Sagnene en Kærne af Sandhed, saaledes ogsaa her, men det trænger i høj Grad til en Berigtigelse i den historiske Sandheds Navn.

Da næppe mange Medlemmer af Historisk Samfund for Fyns Stift er i Besiddelse af ovennævnte Aarvog for 1911, gengives her det paagældende Afsnit om „Store Mette“, der betegnes som Mads Møllers „Bisloperske“.

„Hun blev siden gift med Smeden i Lørup og kom til at bo i „Bøgebjerg-huset“, der ligger paa Lørup Hede skraas for Bækkroen. — Her stod hendes Bryllup. — Der fortælles, at paa Bryllupsaftenen sendte Mads Møller Vogn efter hende. Men hendes Mand sagde: „Nej, holdt! Nu er hun min!“ og med uforrettet Sag maatte Vognen køre til Krumstrup igen. — Derfor mistede Mette „Hvenegaarden“ paa Lørup Mark, som Mads Møller havde bygget til hende. — Andre fortæller denne Tildragelse noget anderledes: Paa Bryllupsaftenen hentede Mads Møller selv med lukket Vogn „Store Mette“ til Krumstrup, og da hendes Mand Dagen efter krævede hende tilbage, fik han saa ilde en Medfart af Herremanden, at han aldrig forvandt det, men døde nogen Tid efter.“

Lad os nu efterse Historiens Vidnesbyrd for at udfinde, hvad der ligger bag Sagnet. — Det viser sig da, at det har sin Rigtighed med Mettes Bryllup med Smeden; hvorledes hendes Forhold til Herremanden har været, maa man nøjes med at tænke sig. Men Smedens tragiske Død synes at være fri Fantasi, i alt Fald levede han da flere Aar efter Brylluppet.

Af Ryslinge Kirkebog ses det nemlig, at Ungkarl Rasmus Henriksen fra Lørup og Pige Mette Pedersdatter fra Krumstrup blev trolovede 30. Novbr. 1787 og viede 22. Decbr. s. A. — Allerede 2. Marts 1788 fik de en Søn døbt Anders Christian. Ved denne Lejlighed anfører Kirkebogen Forældrenes Hjem som Bøgebjerghuset.

Imidlertid solgte Mads Møller Krumstrup i 1791 og flyttede til Ellegaard i Paarup Sogn. Men han har ikke kunnet undvære sin Mette, og af Paarup Sogns Kirkebog faar vi Oplysning om, hvorledes Rasmus Henriksens og Mettes Ægteskab artede sig.

Først hedder det under 12. August 1793: „Blev den da i Bolbro som Smedesvend tjenende Rasmus Henriksens og hans da hos Hr. M. Møller paa Ellegaard som Husbestyrerinde tjenende Hustru Mette Pedersdatters lidet Drengbarn, som var født d. 5. Aug., døbt og kaldet Morten.“

Dette Barn blev allerede jordet 24. Novbr. s. A., men man fristes til at spørge, om ikke Mads Møller er Fader til Barnet, naar man under 28. Novbr. 1794 læser i Kirkebogen, at „Hr. Mads Møller, Ejer af Ellegaard, og Mette Pedersdatter blev copulerede [viede] paa Ellegaard efter erholdt Kgl. Tilladelse af 10. Oktbr. 1794 at maatte vies i Huset uden foregaaende Trolovelse og efter Kgl. Skilsmissebrev af 4. April 1794, at hendes forrige Ægteskab da var ophævet, og hun maatte indlade sig i nyt Ægteskab. . . . Skilsmissebrevet gjaldt i lige Grad om Rasmus Henriksen, hendes forrige Mand.“ — Da Bolbro kun ligger smaa 3 km fra Ellegaard, har Smede-Ægtefolkene været hinanden paa nært Hold, men antagelig har hver Part boet sit Sted.

I Mads Møllers og Hustrus Ægteskab fødtes der i 1795 en Søn,

som i Hjemmedaab 15. Oktbr. blev kaldt Morten efter Farfaderen, men Barnet blev ikke aarsgammelt (jordet 1. Juli 1796).

Mads Møller solgte Ellegaard i Aaret 1797 til General Hans Ahlefeldt og flyttede til Odense, hvor der fødtes Ægteparret en Datter, der i Hjemmedaab fik Fornavnene Maren Høyer efter sin Farmoder. Da dette Barn 20. Marts 1798 blev fremstillet i St. Hans Kirke, slog fem Medlemmer af den fynske Adel Kreds om Døbefonten. Man høre: Kammerherreinde Holsten bar, Frk. Løwenhjem gik hos, Kammerherre Holsten, Kammerherre Kørbitz og Kammerjunker Krogh var Mandsfaddere. — Mon Moderen, da hun gik som Tjenestepige paa Krumstrup eller som Smedekone i Lørup, i sin vildeste Fantasi har kunnet tænke sig en saadan Forsamling ved et af hendes Børns Daab?

Næste Aar drog Familien imidlertid til Mads Møllers Fødeby Kerteminde, i hvis Kirke han selv var fremstillet 26. Oktbr. 1744. Her tog han 15. Juli 1799 Borgerskab som Købmand og Brændevinsbrænder og købte en stor Købmandsgaard paa Langegade (Brandtaks.-Nr. 23, nu Gade-Nr. 55). Her findes han med sin Husstand opført saaledes i Folketællingen 1801:

Mads Jørgen Møller, 50 Aar	} i 1. Ægteskab	} begge	} Købmand.
Mette Pedersen, hans Kone, 44 Aar			

Mads Møller, 16 Aar	} deres Børn.
Anders Christian Møller, 13 Aar	
Maren Høyer Møller, 3 Aar	
Morten Møller, 1 Aar	

(Hertil kommer en 13-aarig Søsterdatter af Manden samt 3 Karle og 3 Piger, hvad der tyder paa en ret stor Købmandsbedrift.)

Bemærkningen om, at begge Ægtefæller er i 1. Ægteskab, er jo usandfærdig, og som deres Børn kan efter Loven kun de to yngste betegnes, men der har jo været Grund til at tilsløre visse pinlige Fakta. Det er mest sandsynligt, at Anders Christian, der i sin Tid

blev døbt som Smedens Søn efter to-tre Maaneders Ægteskab, i Virkeligheden er Mads Møllers Barn, og det samme gælder maaske om Mads, hvis Fødsel jeg hidtil ikke har kunnet finde. — Mads Jørgen Møller synes i hvert Fald at have sat Mads og Anders Christian godt i Vej. Den første blev i 1808 Ejer af Vikkelsø i Odense Fjord, og den anden fik Østergaards Mølle i Munkebo Sogn.

Gaarden paa Langegade solgte Mads Jørgen Møller nogle Aar efter og købte i 1806 paa Tvangsauktion en anden Gaard paa Langegade mellem Kirken og den nuværende Museumsgaard. Her døde Mette Pedersdatter Møller og blev jordet 28. Novbr. 1807 ved Kirkens søndre Side. Da Enkemanden nogle Aar senere solgte Gaarden og flyttede fra Byen, betingede han sig i Skødet (l. 2⁸/₁ 1811), at Køberen og efterfølgende Ejere skulde vedligeholde Stakittet om Gravstedet og hver Uge bestrø dette med Sand og Blomster, en tiltalende Pietet mod Mettes Minde.

I 1810 flyttede han til Skauenborg, en Gaard i den nordlige Del af Brylle Sogn. — Han har mærkelig nok ikke ladet sit Skøde paa Gaarden tinglyse, men i 1810 og 1811 betegner han sig et Par Steder i Kerteminde Skøde- og Pantebog (Fol. 318 og 330) som Ejer af Skauenborg, og denne Gaard ejede og beboede han endnu, da han døde 10. Febr. 1820 og blev begravet paa Brylle Kirkegaard 17. s. M.

Han døde altsaa ikke paa Render Fattiggård, som Sagnet efter hans Død har villet vide, tværtimod ansattes hans Bo til en Værdi af 8422 Rigsdl. Sølv. Det fortjener at bemærkes, at baade Mads og Anders Christian paa Skiftet optræder som ligeberettigede med de to yngste Børn. Skauenborg tilfaldt Maren, der 21. Oktbr. 1820 blev viet til Mads Jensen fra Tommerup i Brylle Kirke, og de andre Arvinger delte Boets Værdipapirer o.l. mellem sig, medens Afdødes Husholderske Karen Hansdatter efter en af ham oprettet skriftlig Disposition fik en Del Bohave m.m.